

РАДОЈКО НИКОЛИЋ

МОРАВИЧКА ЛИЧНА ИМЕНА

РАДОЈКО НИКОЛИЋ
УИ 32000 Чачак
Патрота 6

UDK 801.313.1 (497.11)

Дати име поворођенчету веома је озбиљна и одговорна обавеза, не само кума, већ и породице и парохијског свештеника. Колико је важно бити именован, открива и старозаветни мит у коме је, одмах по стварању света, почело именовање свих живих створења. Први кум човечанском роду био је праотац Адам. У Првој књизи Мојсијевој записано је: „И Адам надједс име сваком живинчету и свакој птици небеској и звијери пољској.” А надео је име и својој жени – најпре човечица, а потом Ева.

У српском народу деци је при крштењу име давао кум, кога је од старине имала свака породица. Којим су и каквим именима у моравичком Старом Влаху у временском размаку између последње деценије XVIII века и 1863. године ти кумови именовали своју кумчад, дознаћемо из овог списка. Као узорак су послужила имена 10.170 мушкараца и 9.606 женских особа¹ у 36 моравичких насеља, урачунавајући у њих и пет села из бивших срезова драгачевског (Лиса, Луке, Осоница) и ариљског (Мочиоци, Пресека), која су сада у саставу ивањичке општине. Та су имена убележена у први потпун попис становништва кнежевине Србије

1863, а како је у њему за сваког житеља назначена година старости, имена се могу пратити уназад, од најмлађе до најстарије генерације.²

Моравички крај је и важан и погодан за овакво проучавање, јер је у време пописа обухватао крајњи југозападни део Србије, онај у горњим токовима Моравице и Студенице, који је тек 1834. године припојен српској држави. Преко овог забаченог планинског међуземља између Драгачева и старовлашких планина Јавора и Голије непрекидно је притицала динарска досељеничка струја из Црне Горс и Херцеговине, која је стално принављала и нове кумове и нова имена. Беспутна и поизмакнута од већих варошких средишта, ова област није трпела готово никакве утицаје градске средине, па је у току читавог XIX века остала сасвим своја, простонародна. Затворена у себе и своју душу а изложена традицијским духовним зрачењима полупаганских прапредака и старовлашких светилишта Студенице, Придворице, Ковиља и Остатичке, Беле и Приличке цркве, она је својим житељима надевала и своја и црквено-светачка имена. Иако релативно малог пространства, које се уздуж (од Прилика до Брусника) могло препешачити за 10-12 сати, а попреко (од Кушића до Доброг Дола) за упола времена мање, овај је крај и географски и начином привређивања веома карактеристичан: у горњем, јужном, делу приклоњен уз Јавор и Голију, сасвим је пастирски, а у доњем, северном, спуштен према Драгачеву и ариљској Моравици, пола је пастирски, пола ратарски.

Промишљањем о личним именима откривају се извесне њихове поруке и отварају нека животно-повесна питања. У имена су утиснуте и колективна историја народа и жеља породичне заједнице и веровање да се именом може, бар донекле, одредити и животно судбина појединца. На њихов се смисао и значење може гледати и са стајалишта древне прошлости и са становишта ововремености, при чему се увек подразумева друштвена и индивидуална основа њиховог настанка, језичког грађења и моде надевања у зависности од протока времена.

МУШКА ИМЕНА

На подручју моравичког краја пописано је 1863. године 367 мушких имена, од којих су нека веома честа, а нека сувише ретка. Најучесталија су: Јован, Милан, Петар, Милован, Никола, Мијаило, Марко, Милош и Сретен, а потом: Василије, Миладин, Илија, Сава, Стефан и Павле. Види се да преовлађују светачко-календарска имена у односу на домаћа, народна (10:5, односно 66%:33%).³ Овај редослед учесталости је нешто

другачији када се посматра у два, за пола века, размакнута периода. Тако су најчешћа имена оних који су рођени пре 1813. године⁴: Јован, Петар, Никола, Милован, Мијаило, Илија, Марко, Сава, Паун и Павле. Међу њима нема Милапа, Сретена, Милоша и Василија, а појавили су се Илија, Сава, Паун и Павле. После педесет година (1860-1863) распоред је доста другачији. Тада се међу седам водећих имена нашло пет српско-пародских: Миљко, Миленко, Милан, Милун и Милош. Највише су се проредила све сама несловенска имена, у првом реду: Јован, Никола и Илија, а затим: Петар, Паун и Мијаило, па Симо, Сава и Василије. Наместо њих, дошла су нова, којих пре 1813. уопште није било (Миљко, Миладин, Светозар) или она која су пре те године сасвим ретка (Милан, Сретен, Миленко, Милун, Коста, Периша). Од десет најчешћих имена надснутих пре слома Првог устапка чак их је девет византијско-свечанских, а почетком шездесетих година – свега два (Јован, Петар). Уместо Јована, на првом месту је – Миљко.

Учесталост појединих имена се разликује и од тога о којој је општини реч. У већини њих на првом месту је Јован, али је, на пример, водеће име у шумљанској општини Милан, а у трћанској⁵ – Петар. Занимљиво је да у доњим, Ивањици најближим, селима има више народних имена, него у горњим, нарочито голијско-студеничким. Тако су у најдолинскијој приличкој општини међу првих пет по учесталости имена три народна (Милан, Милован, Миладин), а у најпланинскијим – брусничкој и дајићкој⁶ – ниједно. Новија народска имена придолазила су у моравички Стари Влах „одоздо”, уз Моравицу, и постепено се разнародовала према горју Голије и Јавора.

У млађа имена – а то су она која су давана само особама рођеним после 1833. године – поред осталих, спадају: Благоје, Божо, Видосав, Владисав, Драгутин, Живко, Јоксим, Крста, Радојко, Пантелија. А да су ова, и то народна, имена најпре улазила у моду у доњим насељима, указују подаци да су се у селима приличке општине после 1840. године појавила имена: Бранисав, Велимир, Добрица, Драгутин, Љубомир, Милишко, Рашко, Цветко и Чедомил, од којих ниједног нема у општинама брусничкој и дајићкој. Једино је обратно са именом Милорад, које је у голијским селима доста често, а не постоји између Малича и Радаљевске греде.

Постоје и тако ретка имена да се за њих може рећи да су случајно залутала, јер се срећу само по једном до два пута. Њих парод није прихватио, па су остала да „штрче” као усамљени изузеци. Таквих је имена преко шездесет, а од њих наводимо само нека од оних која се ни доцније нису одомаћила, а ако јесу, сувише су ретка: Агатон, Ананија,

Васиљ, Гледо, Дарија, Евстратије, Ђунисије, Јелко, Јакста, Леонтије, Љубоје, Његован, Његоје, Павић, Ракић, Ранит, Спиридон, Томаш, Тиодор.

*

* * *

Преко половине имена је грчко-византијског, али и хебрејског порскла (54,76%), а њима је крштено више од половине мушкараца (52,24%). То су библијска имена из Старог и Новог завета, међу којима и име праоца Адама, додуше наденуто само једном Моравичанину. Ређају се имена од Аврама и Аксентија до Филипа и Филимона. Поједина су начином изговора мање или више одступила од првобитних извора, па се Викентије претворио у Вићентија, Јоаникије у Јанићија, а Јоаким у Јаћима и Аћима, док се нека јављају у два напоредна облика, од којих је други доста чешћи: Атанасије – Танасије, Атанаско – Танаско, Захарија – Зарија, Теодор – Тодор, Теодосије – Тодосије. Извесна су „скраћена”, односно пресобликована течајућом словенском нежношћу родитеља и кумова, па изгледа да је мање и правих светачко-календарских имена и особа њиме именованих. Најчешћа од тих одмила имена су: Симо (од Симеон), Коста (од Константин), Глишо (од Глигорије), Ђоко (од Ђорђе), Панто (од Пантелија), Јевто (од Јевтимије), Васо (од Василије). У таква имена, поред осталих, спадају и Гајо (од Гаврило), Ђеро (од Ђерасим), Мато (од Матија), Пајо (од Павле), Проко (од Прокопије), Тоша (од Теодор), Ђиро (од Ђирило).

Скоро сва византијско-календарска моравичка имена срећу се у православном светачнику и календару Српске православне цркве. То су имена пророка, апостола, свештеномученика, великомученика, преподобномученика и мученика, као и исповедника, преподобника, праведника, бесребрника и блажених – земаљских богоугодника и небеских анђела, који су исликавани на зидовима и иконостасима цркава и манастира. Најчешћих десет светачких имена међу Моравичанима су: Јован, Петар, Никола, Мијаило⁷, Марко, Василије, Илија, Сава, Стефан и Павле, а прате их: Тодор, Ђорђе и Димитрије. Безмало све свеци који се, као заштитници породица, славе као крсно име. Сва се она постепено проређују с протицањем времена, а све их више надомештају домаћа народна имена. Највише је смањивана учесталост имена Јован, којим је до 1813. године било крштено 6,92 одсто особа, а после 1860. – свега 2,67 одсто. Па, иако се за пола века проредило за преко два и по пута, оно је и даље остало чешће од сваког другог оцрквено-календарског имена.

Постотак наведених десет грчко-византијских имена, узстих заједно, износио је пре 1813. године 29,43 одсто, а после 1860. за преко

половину мање (12,79%). На оволико велику смањеност првенствено је утицала пробуђена пародна свест после ослобођења од Турака, која је из народољубивих побуда свој пород све више кришавала домаћим именима, која су почињала коренима српског језика. Томе је, свакако, знатно допринела и околност што су на чело српске цркве после 1831. године дошли, уместо грчких, српски архиепископи, који су преко свештенства деловали у правцу давања српској деци „негрчких” имена. Тако је постепено увећаван број нових протонародних имена, па се догодило да је почетком шездесетих година Миљко претекао Јована, а Миленко и Милан – Петра. Мила домаћа имена оставила су иза себе древна пророчка, апостолско-еванђељска и великомученичка. Жеље родитеља и кумова из сроског породично-задружног језгра надвладале су дугу именословну светачко-календарску традицију, зачету још у добу пре Светог Саве.

Да су светачка имена најпре почела да ишчезавају (или да их је и у старија времена било мање) у подивањичким селима, открива чињеница да их је у приличкој општини било приметно мање (49,50%) него у брусничко-дајићкој (57,40%). У три села обухваћених приличком општином нема имена: Григорије, Зарија, Јанићије, Јосиф, Манојло, Никифор, Симеон, Тодосије, (А)танаско и Ђиро (а има их у голијском крају, у коме су Брусник и Дајићи). Њих су све више замењивала домаћа имена, као што су: Борисав, Владимир, Видосав, Веселин, Добрица, Добросав, Љубисав, Миљивоје, Мирко, Ненад, Новак, Тиосав, Цветко и друга (која још увек нису стигла у голијска села горње Студенице).

*

* * *

Занимљиво је промотрити групе имена којима је заједничко да почињу милело-радосним коренима **мил**, **драг** и **рад**, а чија значења упућују на благонаклона осећања и љубав. То су радосничка имена, од срца давана, са задовољством прихватана и изговарана.

Рачунајући сва годишта, имена са кореном **мил** је 18, а носи их 17,72 одсто Моравичана. Најчешћа су: Милан, Милован и Милош, а потом: Миладин, Милоје и Миленко (а појавило се и једно име на **миљ** – Миљко).

С протоком времена све је више особа добијало имена с почетним **мил**. Пре 1813. године њима је било крштено 14,45 одсто, а после 1860 – 20,74 одсто лица. Њих је приметно више у најнижим селима него у оним највишим. Тако је у приличкој општини 17,28 одсто особа било с тим именима, а у брусничко-дајићкој свега 9,07 одсто.

Имена изведена од основе **драг** је шест (Драгић, Драгомир, Драго, Драгоје, Драгојле, Драгутић). Њихова је учесталост веома мала: носи их само једна од преко три стотине особа, а скоро да не постоје у голијским селима. Мушка имена на **драг** старија су од женских: било их је четири и пре 1813. године, када женско није имало ниједно.

Имена са кореном **рад** је 15, а њима је крштено 4,95 одсто особа. Најчешћа су Радован и Радивоје, а потом Радисав и Раденко. Почетком XIX века било их је десет, али их је носило мало лица (3,77%). Међутим, после 1860. имало их је 14, а њима је именовао 5,05 одсто новорођенчади, нешто више у доњим него у горњим селима.

Збирно узевши, са 39 имена која садрже ова три „радостива” корена обухваћено је преко једне петине мушког живља (22,98%).

У неку руку супротна свим именима су она која почињу коренима **стан** и **стој**, која се јављају у ретко којој породици. Свега их је седам, а наденута су само једној од 126 особа. Од њих је петто чешће Станиша, затим Стојан, Станоје, Станко и Стојко, док се Станимир помиње само двапут, а Станисав – једном. Њихово наделање је у зависности од редоследа рађања – чешће су давана од трећег детета, па надаље. Када се намножи доста мушког порода, пожели се понеки пут да се и са њим станс. Тако је Милисаву Зецу из Маскове први син доносио срећу и сретане (**Сретен**), други, трећи и четврти милину (**Милутин**, **Милан**, **Милисав**), пети му био „свеједно” (Василије), а они иза њега, као прекобројни, крштени су као Станко и Станиша. Што су оваква имена сасвим ретка, разумљиво је за изразито патријархалну средину, у којој је мушко потомство изнад свега цењено и скоро га никад није било много.

*
* *

Стиче се утисак да је народ избегавао да своју децу крштава именом Вук, осим у несрећним околностима, када је једино остајала нада да ће оно послужити као заштита од пречестог раног умирања порода. Отуда је Вук веома ретко име: наделано је тек једном од око 1.000 кумчади. Но, доста је изведених имена од корена **вук** – једанаест. Најчешће је Вукосав, а затим Вукадић и Вукашин, док су остала мање-више подједнако ретка (Вуксан, Вукоман, Вукић, Вукола, Вукота, Вукајло, Вукоје, Вуко). Додавањем и изменом одређених наставака, удаљавало се од непосредног значења коренске речи и ублажавало прибојавање од ње. Одмицање од „вука” постизало се и „тепајућим” предметицама, па су новорођенчад добијала имена с почетним слогом **вуј** (Вујица, Вујо), **вул** (Вулс, Вулста, Вулић, Вулиша) и **вуч** (Вучета, Вучић, Вучко). Међу њима је најучесталије Вучета, а потом Вулс и Вулста. Углавном,

двадесет је имена с ближним или даљим опомињањем на вука, а носи их 2.21 одсто мушкараца.

Овде ваља рећи да женској деци готово и да нису падевана „вучја” имена. Само их је три: Вукана, Вукосава и Вучица (Вукосава најчешће). Вучица се среће једино у голијским селима, тамо где је вукова и оваца највише било. Али, зачудно је што у тим насељима скоро да нема имена Вук. Свега их је два, док је Вучица – осам.

ЖЕНСКА ИМЕНА

Моравичанке су крптиване са 290 имена. Рачунајући сва годишта, редослед десет најучесталијих имена је: Стана, Станка, Јована, Милица, Стапојка, Сава, Аница, Анђелија, Ружица и Станица. Стана далеко предњачи, док се осталима скоро у стопу приближују Марија, Стоја, Станика и Цмиљана. Али, кад се посматра у размаку од пола века, овај редослед изгледа нешто друкчији. Тако су најчешћа имена оних које су крштене пре 1813: Ружица, Стана, Анђелија, Сава, Јована, Станица, Стоја, Милица, Марија и Босиљка, а тај се ред знатније изменио после педесетак година. Наиме, најчешће падевана имена после 1860. године су: Стана, Христина, Стојка, Миленија, Милица, Станика, Стапојка, Станка и Милева. Наглије су проређивана имена Ружица, Станица, Анђелија, Стоја и Сава, а међу учесталија избијала пека која за време Првог устанка уопште нису постојала (Христина, Милева, Драгина) или су била изузетно ретка (Стојка, Станика, Миленија, Радојка, Миља). Као и код мушкараца, постепено је бивало све мање појединих визаптијско-светачких имена. Ређе биле Саве, Јоване и Марије, а бројније Миленије, Милеве и Драгине. Временом се појављивало све више нових, млађих имена, као што су: Анока, Бојана, Винка, Видосава, Јеленка, Круна, Ковина, Милка, Новка, Радосава, Филипа. Готово ниједно од њих није постојало пре 1835. године.

Такође се учесталост појединих имена унеколико разликује у зависности од географског положаја села у којима су се појавила. У већини их је волеће име Стана, али има случајева да су на челном положају Јована (општина приличка) или Марија (општина брусничко-дајићка). Иначе, друго место по бројности заузела су имена Роса (шумљанска), Станка (кушићка), Аница (трћапска), Марија (придворичка општина).

Запажа се да је у доњим селима више имена него у горњим. Док их је у приличкој општини 163, дотле их је у брусничко-дајићкој за двадесет мање (143). У доњем крају су бројнија и сељачко-народска него календарско-светачка имена. Међу житељима приличке општине их је 50,31, а

међу брусничко-дајићким – 45,85 одсто. У приличким селима су међу првих десет имена само два византијско-црквена (Јована, Аница), а у брусничко-дајићким – пет (Марија, Сава, Јована, Марта, Јана). У најдаља голијска насеља успореније су пристизала поједина народна, некалендарска, имена, па у њима не постоје нека од оних која су већ у Приликама, Дубрави и Радаљеву ушла у моду (Винка, Видосава, Драгина, Круна, Милка, Милева, Цмиљана).

У најређа имена, она која су се појавила само по једном – а таквих је преко педесет – спадају и: Бела, Бисена, Босна, Везика, Веса, Винојка, Ђулијана, Љубијана, Макрена, Ева, Евђенија, Зеља, Игњатија, Канда, Лазарка, Лукијана, Марка, Милуна, Микна, Никосава, Ресимија, Равиојла, Света, Сова, Тада, Теована, Тиосава, Томана, Убава, Цајка, Цара.

*
* *

Пошто је светих жена било веома мало у поређењу са свецима мушког рода, женских имена преузетих од грчко-византијског именослова свега је тридесетак (28). У православном свстачнику помињу се имена светих жена, од којих су неке праведне и пресподобне, неке мученице и великомученице, неке мирносице. (Всћина њих је ушло и у српски црквени календар.) Та имена су: Албина, Ана, Анастасија, Васа, Василија, Ева, Евгенија, Евдокија, Евдоксија, Ирина, Јелена, Јелисавета, Јефимија, Јована, Киријана, Лукијана, Магдалина, Макрина, Марија, Маријана, Марта, Митра, Сара, Софија, Стефана, Теодора, Теодосија, Филипа и Христипа. Њихове се једноименице срећу и у моравичким брдима, али су неке с нешто измењеним ликом прототиписних имена. Албина је постала Алба и Албијана, Анастасија – Настасија, Евдокија – Јевдокија, Евгенија – Јевђенија, Ирина – Јерина, Киријана – Ђирјана, Теодора – Тодора, Теодосија – Тодосија.

Остала су грађена према светачким мушким именима: Алексија, Андријана, Ђурђија, Игњатија, Илинка, Јакова, Јаћима, Јована, Лазарка, Лукијана, Николија, Павлија, Пантелија⁸, Пестра, Петрија, Стефанија. Њима се придружују и она која су настала тепајућим скраћивањем, од којих су најбројнија Роса (од Роксанда), Мара (од Марија), Анђа (од Анђелија), Синђа (од Синђелија), Јека (од Јевдокија, Јелена), Наста (од Настасија). У њих спадају и: Јевра (од Јевросима), Јока (од Јована), Ката (од Катарина), Пера (од Пестрија), Сока (од Софија), Христа (од Христипа).

Кад се издвоје сва имена која опомињу на византијско именовање, њих је 50,70 одсто, а кад се изузму она која су доста измењена

посрбљавањем одмила, остаје их 40,14 одсто. „Византијским начипом” крштен је велики број Моравичанки (46,65%), а кад се не рачунају имена одмила – 40,00 одсто.

Тако је православно-византијски дух продужавао живот у моравичком Старом Влаху преко свстачких имена. Најчешће је – Јована (према мирносици Јовани, а и као изведеница од имена Јована Крститеља, Јована еванђелисте, Јована Златоустог). Следе: Сава, Анђелија, Аница, Марија, Сара, Роса и Василија. Али постотак оваквих женских имена и особа које их носе приметно је мањи од мушких, јер се страна, ма и крштењем посвећена, реч теже одомаћивала у женском роду и усљавала под слеме где су жене чувале огњиште.

*

* * *

Женских имена са кореном **мил** је 13, а број особа које их носе скоро је три пута мањи код мушкараца (6,39%), што упућује на истину да је женски пород ређе био миљнички. Најчешћа су: Милица, Миленија и Милосава, а прате их с прилично великим заостатком: Милка, Милена и Милева. Оваквих је имена више у доњим, него у горњим селима: у приличкој општини их је 8,07, у брусничкој – 4,48 одсто. Именовања са основом **мил** доцнијег су јављања код женскиња него код мушкиња. Пре 1813. године било је таквих имена свега четири, а после пет деценија – девет. Свака десета девојчица рођена 1860-1863. крштена је с милим почетком. Четири имена су почињала са **миљ** (Миља, Миљана, Миљка, Миљојка), од којих је једино Миља нешто учесталијег помена.

Од корена **драг** изведена су свега два имена: Драгица и Драгиња. Појавила су се тек почетком друге половине XIX века, а носи их једна од две стотине особа. Ниједно од њих не постоји у голијским селима. И с кореном **рад** мало је имена – само: Радојка, Радосава и Радмила, а надсвана су веома ретко. После 1860. године унеколико су учесталија: од три стотине новорођенчади двоје их је с овим именима, а и она су ређа у горњим него у доњим селима.

Показало се, дакле, да је женских имена са радостивним почецима **мил**, **драг** и **рад** кудикамо мање од мушких. Свега их је 18, а њима је крштено близу осам одсто особа. Свој мили, драги и радосни однос родитељи и кумови су у првом реду усмеравали ка мушком породу. С миленим осећањима драгало се и радовало сину; кћерка је дочекивана равнодушније, с мање вољења и задовољства, некако „тек онако”. На ненаклона расположења према женским приноама најбоље указују имена са „одбојним” коренима **стан** и **стој**, којим је крштено чак 20 одсто женског потомства. Од укупног броја женских имена (290), ових је 12, а

од њих је најчешће Стана, а затим Стапка, док су остала мање-више подједнаке учесталости. Таква имена се јављају у 41 одсто породица, у неким има по два или три, у гдекојој чак и по пет. Ређају се кћери: Стана, Станика, Станисава и Стојка или: Станка, Станојка, Станица и Стојана. Дешава се да су у дому од шесторо женске чељади четворо са именима на **стан** и **стој**, а од седморо – петоро. У кући Бранисава Зеца из Маскове било је шест „станки”: жена Станица и кћерке Станија, Станка, Станика, Стојка и Стана. У покојој бројнијој задрузи постојале су и по две Стане. Стана и мајка и супруга, кћерка и синовица. Иначе, од стотину женскиња 4,51 одсто крштено је као Стана.”

Откуда толико оваквих имена? У патријархалној сеоској заједници женској се деци није богзна како радовало, па се желело да се са њиховим рађањем застане, стане, престане. На ту жељу указује Вук Караџић, који је у свом Рјечнику уз име Стана забележио: „Многи ово име надјену кад им се женска дјеца узасопце рађају, као да би стало, и мушка да би се почела рађати.” Зато су оваква имена махом давана другом, трећем... детету, а понекад и првом. Само да би следеће било мушко. Ако се већ пре њих имао неки син, онда да се више не рађа никакво, а ако га није било, „терано” је док је год постојало надање да ће га бити. Тако је Милоје Лазовић из Осонице имао три кћери: Станојку, Станку и Станију, а Милић Драмићанин из Вучака четири: Станику, Станисаву, Стапку и Стојку (а обојица су се још надали да ће добити синове: није им било више од 35, а њиховим женама од 30 година).

Застајкивајућа имена су у постојанијој вези са бројем и редоследом рађања. Ако је деце било повише, последња су са именима која усмеравају на жељу да се стане са даљим рађањем, а кад су сва била женска, она су застајкивана све док се не роди мушко. Углавном, ова имена су најчешће давана другом, трећем и четвртом детету, али и све тамо до деветог (ако их је толико било). Данило и Милица Парезан из Братљева добијали су пород овим редом: **Станојка, Стамена, Милутин, Станика, Милош, Јерсмија, Станија**. Свакој кћерки да „стане”, први и други син са радосним почетком **мил**. Радован Јекић из Медовина имао је пет синова, па је кћеркама рођеним после њих дао имена Станисава, Станка и Станојка. Поменутом Бранисаву Зецу из Маскове од осам кћерки само прве три нису „станке”, док је кум сваку од следећих пет устављао са **стан** све док није дошло девето, мушко чедо, Тиосав. Једна је мајка, по имену Стана, свом седмом, последњем, детету надела своје име.

У вези са „станућим” именовањима ваља поменути и име Достана, којим се желело рећи: доста више са женскињем! Отуда је и оно наведено у бројнијем породу, махом претпоследњој или последњој

девојчици, парочито ако је испред ње већ била нека Стапа или Станка, Станица или Станисава, Станојка или Стојка.

*
* *

Доста је женских имена по биљном свету¹⁴ – чак 27 – и она су надснута свакој девојци особи. Већином су по цвећу (Босиљка, Јаглика, Каранфила, Невена, Перуника, Ружа, Ружица, Смиља, Смиљана, Смиљка, Цвета, Цвијета, Цмиљана, Цмиљка), а потом по различитом дрвећу (Борика, Јабланка, Јела, Јелика, Јелица, Јелка, Ракита, Трњина), воћкама и јагодичастом воћу (Вишња, Дуња, Неранца, Јагода, Малина). Пада у очи да их трећина води порекло од танковрхе јеле и од милог смиља, а да се Јелика, као „честинарска“ друга, придружује Борика.

Најчешће биљевно име је Ружица, затим: Цмиљана, Перуника и Босиљка, а прате их Јела и Јелица, док се Ракита среће двапут, а Смиља и Смиљка само по једном. Имена су обично од биљака које су поретке у моравичким и студеничким шумама, ливадама и баштама или од оних које се помињу у народном песништву, а имају леп изглед, пријатан мирис и укусан плод. Неке се употребљавају и у обредно-свечарским радњама и у народном лекарству. Једино је Трњина „неугледно“ име и оно је свакако имало заштитну улогу од урочних сила – па „трнат“ назив не сме никакво зло.

О ИМЕНИМА, ЈОШ

Сви Моравичани и мушког и женског рода крштавани су са укупно 657 имена. Пошто је мушких било више него женских (за 77, или за 11,72%), бројнији су разноимени мушкарци, али је просечно више женскиња морало да буде истоимено. Тако је, теоријски посматрано, на 33 женских и 28 мушких лица могло да се распореди једно исто име: на пример, да буде 33 Милице и 28 Милана. Другачије речено, било је више истоименки него истоимењака.

Рачунајући имена оба пола, највише их почиње словима М (90) и С (79) и њима је крштен највећи број моравичких житеља (39,51%). Разлог велике распрострањености имена на М (20,91% особа) је што њиме почињу мила народна имена, а и нека календарска. Бројност имена на С (18,60% особа) је у чињеници што их је доста произашло из корена **стап** и што њиме почиње прилично светачких имена. Занимљиво је да су најбројнија мушка имена на слово В (49) и да она већином опомињу на **вука**, док нека упућују на вид, владање, војевање и неку величину. Њих је релативно мало (7,08%). Такође се запажа да су имена на слово Ј на

трећем месту по бројности код женскиња (37), а на четвртном код мушкараца (27), али да су и она наденута мањем броју особа (10,00%). Углавном, произлази да су ова четири слова (М, С, В, Ј) „заузела” 44,29 одсто имена, којима је крштено чак преко половине моравичког становништва (53,86%). Од њих су најбројнија светачко-календарска: Мијаило (Михаило) и Марија, Стефан и Сава, Василије и Василија, Јован и Јована, а од народних: Милан и Милица, Сретен и Стана, Веселин и Вукосава, Јелица и Јелка. (Мупких народних имена на слово Ј – нема).

У мпоштву моравичких имена, видесмо, обелоданила се склоност народа да надева имена одмила. Из милоште чешће су именована мушка него женска деца, па је таквих мушких имена 50 (13,62%), а женских 30 (10,34%), али је готово једнак постотак особа обе пола са милно-тепајућим именима (око шест одсто и једних и других). Најчешћа мушка од милоште имена су: Глишо, Ђоко, Панто, Божо, Раде и Бојо, а женска: Вида, Анђа, Синђа, Јека, Наста и Неда. Међу њима су и: Миле, Мићо, Мато, Нешо, Гоша, али и: Миља, Јепа, Јевра, Јока, Доста. Оваква су имена већином добијана не па самом крштењу од правих кумова, већ пакнадно, од кућне чељади, обично током друге и треће године. Таква су и саопштавана деловођи Филипу да их унесе у пописни списак, док су их попови у протоколима крштених убележавали у првобитном облику, без тепања (Глигорије, Ђорђе, Анђелија, Видосава, итд.). Али, нека су одмила и одмах при крштењу озваничавана (Божо, Бојо, Мићо, Раде; Анђа, Вида, Миља, Роса).

Скоро сва народна имена изведена су од одговарајућих словенских (српских) корена. Мушка најчешће од **мил** (18), **рад** (15) и **вук** (14), а женска од **мил** (13) и **стан** (8). Сложена имена су у мањини, а прилично их је чија је друга саставница (**с)лав** (18). Она су типа: Владислав, Видосав, Милисав, Радосав и њима одговарајуће женске паралеле. Тек после 1860. године почела су да се надевају нова сложена имена у којима је друга саставна реч **мир**. Њих је двацест, а најчешћа су Љубомир и Владимир, а затим Чедомир, док се остала јављају од један до четири пута.

Интересантан је однос између броја имена појединих библијских брачних парова. Тако се Адам и Ева срећу само по једном, Сара је много чешћа од Аврама, Ана од Јоакима-Јаћима, Марија од Јосифа, док су Захарија и Јелисавста „уједначени”. Занимљив је и бројевни однос и парних мушких и женских имена. Кудикамо су учесталија имена Василије, Илија, Јован, Недељко, Никола, Петар, Спасоје, Стефан и Филип од женских имењача, док су, с друге стране, доста чешће Анђелије, Ђурђије, Милосаве, Пауне, Радојке и Саве од мушких истоимених двојника. Међутим, изненађујуће је што поред тако честих

имена као што су Милан, Милован, Сретеп, Миладин, Миленко, Радован и Младен нема ама баш ниједне Милапке, Милованке, Сретенкс, Миладинке, Радованкс и Младенке, док је Миленка свега једна.

Неким старинским и врло ретким моравичким именима затурио се траг и за најозбиљније именоване истраживаче. Тако ни у веома опширном и изврсном „Речнику личних имена код Срба” Милице Грковић пису убележена ова имена: Вулиша, Евђеније, Иђивоје, Саргон, Соколан и Чемил, а у њему се не помињу ни Виназита, Вината, Евдоксија, Ирија, Јаша, Јефина, Мелентија, Миленка, Пантелија, Перина, Рамилија и Сокола.

Пада у очи да приличан број имена има по два облика, било да је реч о правим варијантама или само о измени или изоствљању из њих једног гласа. Али, како их је уписивао један исти деловодитељ, разлике су у словном преношењу њиховог правог изговора сведене на најмању меру. Па, опет, нашло се доста словних двојакости условљених уобичајеном изговорном локалном праксом. Тако се срећу по два лика следећих имена: Алемпије и Алимпије, Андреја и Андрија, Ранђија и Аранђија, Евђенија и Јевђенија, Евдоксија и Јевдоксија, Матеја и Матије, Симеон и Симсун, Теодор и Тодор, Цвијета и Цвета. У вези са сугласником л „удвостручавала” су се имена Васил и Васиљ, Анђелко и Анђелко, Глигорије и Григорије, Лепосава и Љспосава, Милка и Миљка, Милојка и Миљојка. Шаренило је и свуда тамо где је било место гласу х: Зарија и Захарије, Мијаило и Михаило, Риста и Христа, Христина и Кристина. У неким је именима сугласник ф замењиван са в, али пошто је деловођино име почињало са ф (Филип), он их је скоро увек или претсжном већином исписивао са ф (Филип, Филина, Јефрем, Никифор, Софроније, Стефан, Стефанија, Трифун, Трифко, Софијана). Једино је са в стално убележавао Јевимија, безмало свакад Вилиман, а већином Јевто. Ваља, најзад, поменути да су имена Ана и Стана писана и са удвојеним н (Анна, Станна), а Сава са удвострученим в (Савва). Ова словна удвојеност је означавала да слог испред ње треба изговарати кратко, односно да је реч о посебном имену. Сава с једним в је женско, а са два – мушко име.

*
* *

Осим поменутих, било је у моравичким селима још шездесетак мушких и неколико женских имена, којих нема у пописном списку из 1863. године, а постојала су почетком XIX века, и раније. Она се налазе у основама оних презимена која су настала од личних имена преминулих предака – родоначелника одређених фамилија. Од њих наводимо само

она са нешто више древног звука: Андрош, Бешо, Бујош, Братуљ, Вујаш,¹¹ Вујин, Вушо, Громо, Дабо, Доман, Делета, Белош, Ђураш, Ђоно, Јоја, Кован, Красно, Мињо, Милица, Мрдак, Нешован, Планоје, Пејчин, Пешо, Пројо, Пуро, Пушоња, Рабрен, Стамат, Цско, Чубра. Од женских имена је само шест: Белча, Гиздава, Бева, Ојдана, Раца, Тода.

(Постоји и преко стотину презимена изведених од надимака, тј. од својеврсних личних имена добијених од комшијских и заслалчких надевача. Нска ваља помнути да би се видело како су накнадно, без зваичног крштења, именовани стари Моравичани од својих земљака, незваничних кумова. Једни су надимци постали по извесним телесним и душевним особинама – Главинић, Већић, Брадић, Брковић, Длачић, Ђосовић, Слечевећ, Грбић, Крдић, Скитњевић, Грковић, Муњић, Ломигора, а други по одређеној ствари, алатки, животној намирници или биљци – Басара, Варјача, Миздрак, Циврија, Чаканац, Шиљак; Качамак, Пршута, Маслар, Шећеровић; Крушчић, Шљивић, Тутуновић, Ђетеновић. Извесни надимци су по животињама: Зец, Зекавица, Ђогатовић, Јеверица, а извесни по занатима и занимањима: Дридаревић, Коларевић, Качаревић, Кујушчић, Мутаговић, Самарцић, Стругаревић, Терзић, Пандуровић, Солдатовић. „Занимајуће” презиме Ђурчић је чешиће од осталих, а јавља се једино у подгоринама Голије и Јавора, тамо где је било највише оваца, па и кожа за израду ћурака односно кожуха – Брусник, Дајићи, Трће, Глеђица, Пресека, Опаљеник. Доста је и надимачких презимена већином нејасног и порекла и правог значења, као што су Ајдача, Бербат, Ђелкапа, Коцопеља, Курћуба, Караклаја, Мунитлак, Парезан, Пижоваља, Тоља, Ђириман, Ђубрк, Шекеља, Шолаја, Шулубура. Као и: Авсић, Басавурић, Калајановић, Кувекаловић, Умељић, Цукавац, Чалавундић, Чекерсвац, Чпрљовић).

Да би се још потпуније упознала посебна обележја моравичких личних имена, ваљало би их и по броју и по распоређености у становништву упоредити са именима у насељима драгачевског, чачанског и рудничког краја, куда је отицала иста селилачка црногорско-херцеговачка струја. Нашле би се занимљиве сличности и разлике, које би указале на зависност настанка и распрострањености појединих имена од географских, историјских, економских и културно-просветних прилика. И из овлашних прегледа примећује се да прилично имена нема у моравичким брдима, а која се бар по неколико пута у исто време срећу у питомијим нобрежјима драгачевских, трнавских, љубићких и таковских села. У таква имена, поред осталих, спадају: Веско, Влајисав, Вујадин, Доброло, Ђорђеје, Ђурађ, Ивко, Мален, Малстко, Мијушко, Никша, Нинко, Новко, Радун, Рајица, Ристан, Срећко, Тешо. А од женских: Блаженија, Вујана, Ема, Јула, Коса, Мила, Рада, Ристосија, Симана, Стаменија.

*
* *
*

Увидом у број, разноврсност и расподелу имена у моравичким селима, долази се до општег закључка да су кумови, док су при црквеном обреду држали крштенад на рукама, више понављали већ одавнина постојећа имена (нека стара чак и преко седам хиљада година) него што су изналазили нека нова. У храм за крштење уносили су гласове предања из далеких времена и тенутне захтеве владајућих жеља родитеља и јавног селског мњења. Кумови при граници на Јавору и Голији и они који су се досељавали из дубине динарског залеђа већином су давали стара имена, махом „византијска” и она из напуштеног завичаја, а они из доњих крајева – који су у Ивањицу стизали преко Вијетца из Драгачева и преко Ациног брода од Ариља – већином новија, српска. Али су и једни и други били под митском сенком кума Јована Крститеља, па су његово име толико често надевали својој кумчади. Као и његове имењаче Јоване.

Такође се јасно испојила права мушка крститељска психологија, која је давањем имена раздељивала мушки и женски род на два неједнака света. То се нарочито огледа у чињеници да је мушких лица чија су имена изведена од милених корена **мил**, **драг** и **рад** близу три и по пута више него женских, а да су женске особе са „ненаклоним” почелима **стан** и **стој** чак за двадесет пет пута бројније од мушких. Примера ради, на 36 Стана и 20 Станки долазио је свега један Станко.

Као крајњи закључак намеће се да је изучавање личних имена и на уским географским подручјима од прворедне важности зато што се све дотле док се добро не упозна како су своједобно именовани житељи одређеног краја не може сматрати да је он довољно проучен без обзира колико се зна о његовом земљописном положају, повесним догађањима, начину привређивања и културно-просветним приликама. Јер, у именима претрајава један од битних видова народне прошлости и прско њих се жива садашњост преноси у будућност. Важност потребе свестранијег продирања у именованост једне географске области је и у његовој дубљој психолошко-социолошкој основи. Наиме, као лични назив и пуна ознака самоистовестности онога који га носи, крштено име је толико срасло с човековом личношћу и постало његово најдраже благо у које се, као у највећу вредност, заклињало („Имена ми”) и које се, зато што је изједначавано са значењем целог живота, клело („Име ти погинуло”).

Овим именованостним прилогом свакако се доприноси да се целовитије сагледа један важан вид културолошко-језичке стварности моравичког Старог Влаха у првих шест десетлећа XIX века. Моравичани су самоименовањем свог потомства испојили сами себе и разоткрили слику и прилику своје личне и колективне духовности.

НАПОМЕНЕ

1. Овај узорак незнатно одступа од укупног броја пописаних становника, јер њиме нису обухваћени Цигани (којих је било у Ивањици) и некрштена деца која су рођена у време пописа (млађа од месец дана).

2. Овај текст је заснован на подацима из књиге Драгутина-Драгана Радивојевића „Моравичани у првом потпуном попису после ослобођења од Турака” Ивањица, 1993.

3. Под народним именима подразумевају се имена српског језичког корена и значења, за разлику од оних која су грчко-византијског и хебрејског порекла.

4. Година 1813. узета је као „преломна”, јер је између ње и пописа протекло 50 година, а толики је временски период најпогоднији за уочавање промена у падевању имена.

5. Трћанска општина се зове по селу Трће, које је од 1872. године преименовано на Смиљевац.

6. Пошто су становништвом биле мање бројне, брусничка и дајићка општина се у овом раду узимају заједно, како би се могле објективније упоређивати са приближно истим бројем становника приличке општине.

7. Лик овог имена јавља се и са х (Михаило), али преко шест пута ређе од Мијаило.

8. Пантелија је и мушко и женско име. Њиме је у моравичком крају било крштено седам мушких и седам женских лица.

9. Постојала су, у ствари, два имена: Стана и Стана. Ово друго деловоћа је уписивао са два н, чиме је означавао да је реч о кратком и убрзаном изговору претходног слога. (Илија Салевић из Доброг Дола имао је кћерке Стану и Станну).

10. У моравичком крају има и десетак села и заселака са називом по биљкама – најчешће дрвенастим: Брзова, Церова, Јасновица, Љесковица, Тисовица, Смиљевац, Ковиље, Дубрава, Шуме, Равна Гора, Руда Гора.

11. Вук Караџић је у Рјечнику (стр. 78) забележио: „Приповиједа се да је некакав Вујан имао кућу негде између Мучња и Јавора, па га све Турци биједили које за што и глобљавали, а кад му се већ досади онда рече:

Јаох Мучњу, мучан ти си!
О Јаворе, јадан ти си!
Да падну кускуни с неба,
Вујану би се о врату објесили.”

ПРИЛОГ

Мушка имена

Аврам (24), Агатон (1), Адам (1), Алексевије (22), Алекса (64), Александар (4), Алексејије (30), Алемпије (6), Алимпије (2), Анананија (1), Андреја (45), Андрија (1), Анђелко (44), Анђелко (5), Антоније (68), Арсеније (45), Атанасије (3), Атанаско (3), Аћим (6), Ацо (2).

Благо (1), Благоје (47), Богдан (17), Божић (8), Богосав (22), Божидар (2), Божо (38), Бојан (1), Бојо (30), Болс (1), Борисав (35), Бошко (13), Бранисав (5), Бранислав (1), Бранко (10).

Васил (4), Василије (178), Васиљ (1), Васо (28), Велимир (1), Велисав (3), Величко (24), Вељко (43), Вељо (6), Веселин (46), Видак (1), Видоје (18), Видосав (33), Виктор (1), Вилиман (9), Вилип (1), Вилотије (1), Витомир (1), Витор (26), Вићентије (11), Владимир (24), Владисав (5), Владислав (1), Влајко (1), Влајо (1), Војимир (1).

Војиш (3), Војо (2), Вујица (8), Вујо (2), Вук (10), Вукадиш (31), Вукајло (2), Вукашин (26), Вукић (6), Вуко (2), Вукоје (1), Вукола (5), Вукоман (12), Вукосав (41), Вукога (10), Вуксан (17), Вулс (15), Вулста (9), Вулић (4), Вулиша (1), Вучста (34), Вучић (5), Вучко (2).

Гаврил (1), Гаврило (53), Гавро (8), Гајо (5), Гвозден (84), Гледо (2), Глигорије (31), Глишо (59), Гојко (1), Григорије (7), Грујица (19).

Давид (3), Дамјан (46), Дамљан (6), Данило (18), Дарије (1), Деспот (2), Димитрије (112), Дмитар (67), Добривоје (1), Добрица (5), Добросав (27), Драгић (6), Драго (3), Драгоје (8), Драгојле (1), Драгомир (2), Драгучић (11), Душан (1).

Ђерасим (7), Ђуро (4), Ђока (3), Ђоко (50), Ђоле (3), Ђорђе (108), Ђувиције (1), Ђурђе (13), Ђуро (8).

Евгеније (3), Евђенија (1), Евстратије (1).

Живан (8), Живко (10), Живојин (7).

Зарија (19), Захарије (3), Здравко (10).

Иван (67), Игњат (23), Илија (156), Исаило (6), Иђивоје (1).

Јаков (60), Јанићије (27), Јанко (75), Јаћим (5), Јевђеније (36), Јевђо (5), Јеврем (5), Јевтимије (4), Јевто (27), Јездимир (2), Јелесије (8), Јелко (1), Јеремија (41), Јеротије (8), Јефрем (66), Јефто (14), Јован (397), Јованча (1), Јовић (17), Јовица (25), Јовиша (1), Јовко (4), Јово (6), Јоко (1), Јоксим (16), Јосип (1), Јосиф (27).

Кирил (3), Којо (3), Комнен (2), Константин (13), Коста (108), Крсман (51), Крста (54), Крсто (3), Кузман (14).

Лазар (85), Лазо (6), Лакста (1), Лакић (5), Лска (1), Лексо (3), Леонтије (1), Лука (81), Луко (12).

Љубисав (46), Љубоје (1), Љубомир (26).

Макарије (3), Максим (83), Малиша (1), Мапојле (2), Мапојло (8), Маријан (11), Маринко (24), Марјан (2), Марко (193), Матеја (26), Матија (1), Матије (4), Мартин (5), Мато (13), Мијаило (193), Мијат (6), Миладин (160), Милан (308), Миланко (8), Миле (27), Миленко (118), Милентије (1), Милета (51), Миливоје (79), Милија (51), Милинко (13), Милисав (114), Милић (64), Милован (240), Милоје (125), Милорад (44), Милосав (80), Милош (191), Милун (63), Милутин (73), Миљко (102), Мина (5), Мирко (36), Мирчета (2), Митар (18), Мића (5), Мићо (25), Михаило (36), Мишо (2), Младен (100), Млађен (11), Момчило (3), Мојсило (6).

Насгас (1), Паум (1), Пегован (1), Неделко (80), Ненад (35), Насгас (4), Нешко (3), Нешо (27), Ника (12), Нико (1), Никста (5), Пикит (7), Пикифор (7), Никодин (12), Никола (216), Николај (1), Новак (63), Новица (40), Ново (4).

Пегован (1), Пегоје (2).

Обрад (63), Обрен (14), Остоја (2), Оташ (2).

Павић (1), Павле (141), Пајо (11), Пантелија (7), Панто (44), Паун (89), Периша (81), Перко (6), Перо (4), Петар (249), Петко (27), Петроњије (60), Продан (21), Проко (7), Прокопије (30), Пуниша (1).

Раде (34), Раденко (67), Радивоје (97), Радисав (79), Радич (5), Радша (1), Радован (110), Радоје (42), Радојница (45), Радојко (7), Радомир (3), Радоња (31), Радосав (36), Радош (14), Радул (12), Рајко (10), Ракић (1), Рако (5), Рашит (2), Ранисав (1), Ранко (34), Ратко (2), Рисим (2), Ристивоје (4), Ристо (67).

Сава (143), Саватије (30), Савић (1), Савко (4), Саво (1), Самуило (1), Самчо (6), Сарион (1), Светозар (31), Светомир (2), Сскула (9), Сибин (2), Симац (3), Симеон (9), Симеун (26), Симо (115), Симон (11), Соколан (1), Софроније (3), Спасоје (73), Спиридон (2), Средоје (4), Сретен (185), Станмир (2), Станисав (1), Станиша (25), Станко (12), Сташоје (13), Стеван (22), Стево (2), Степан (1), Стјепан (2), Стефан (145), Стојан (19), Стојко (8), Страин (2).

Тадија (7), Таназије (41), Танаско (19), Татомир (1), Теодор (4), Теодосије (9), Теофил (1), Тимотије (56), Тиодор (1), Тиосав (43), Тихомир (1), Тодор (124), Тодосије

(15), Тома (55), Томаш (1), Томо (6), Тоша (6), Тошо (1), Тривун (1), Трипко (1), Трифко (4), Трифун (21).

Ђиро (14).

Угреш (2), Урош (30).

Филиман (1), Филимон (1), Филип (80).

Цветко (21).

Чедо (1), Чедомил (8), Чедомир (10), Чемир (2).

Женска имена

Алба (5), Албијана (2), Алексија (17), Ана (67), Анђа (94), Анђелија (184), Аница (190), Апка (13), Апока (44), Апријана (4), Арауђија (22).

Бела (1), Бисена (1), Божана (19), Бојана (34), Борика (28), Боса (1), Босилка (126), Борисава (2), Босна (1), Будинка (1).

Васа (6), Василија (134), Василка (2), Васка (1), Везика (1), Велика (29), Веса (1), Весела (3), Весна (1), Вида (89), Видосава (24), Вишазита (16), Вината (1), Винка (19), Вишојка (1), Вишња (17), Вукана (11), Вукосава (48), Вучица (17).

Гвозденија (79), Гордана (2), Госпава (29).

Давина (9), Даница (89), Данојла (9), Дивна (16), Дмитра (77), Довијана (18), Дока (1), Доста (5), Достана (50), Драгиша (37), Драгиња (15), Дуња (11).

Ђснадија (7), Ђулијана (1), Ђурђија (68).

Ева (1), Евдоксија (4), Елђенија (1), Екатерина (2).

Живана (2).

Загорка (40), Зеља (1), Злата (11), Златка (1), Зорка (1).

Ивана (2), Игњатија (1), Иковија (56), Илишка (101), Инђија (11), Ирија (1).

Јабланка (2), Јаглика (13), Јагода (4), Јакова (5), Јана (73), Јаника (9), Јања (50), Јасна (3), Јањима (3), Јапа (3), Јевдокија (3), Јевдоксија (4), Јевђа (3), Јевђенија (41), Јевимија (20), Јевра (10), Јевросима (11), Јека (58), Јела (83), Јелена (84), Јеленка (17), Јелесија (10), Јелика (40), Јелисавета (7), Јелисавка (45), Јелица (79), Јелка (42), Јера (2), Јерина (24), Јеросима (11), Јефина (2), Јеша (13), Јована (228), Јованка (69), Јовка (2), Јока (17), Јулка (2).

Канда (1), Каранфила (2), Ката (31), Катариша (5), Каћа (1), Ковина (39), Која (4), Комненија (2), Кристина (9), Крсмана (4), Круна (71).

Лазарка (1), Лска (2), Лсна (1), Лспава (4), Лепосава (78), Лукијана (1).

Љспосава (20), Љуба (4), Љубијана (1), Љубица (91).

Магда (7), Магдалена (1), Магдалина (2), Максна (1), Макрина (2), Малина (4), Манда (18), Мара (115), Маргарита (2), Маргита (4), Марија (177), Маријана (2), Марица (121), Марка (1), Марта (109), Мелентија (1), Милава (9), Милева (56), Милена (46), Миленија (133), Миленка (1), Милентија (2), Милијана (2), Милица (203), Милка (59), Милојка (4), Милосава (98), Милуна (1), Милунка (1), Милунка (1), Миља (78), Миљана (3), Миљка (8), Миљојка (13), Мика (4), Микша (1), Миојла (31), Мирјана (49), Мирка (1), Миросава (41), Миросаца (1), Митра (28).

Нада (3), Наста (51), Настасија (10), Невена (10), Негосава (5), Неда (46), Недељка (24), Неранца (49), Николија (47), Никосава (1), Новка (50).

Обрснија (13).

Пава (3), Павлија (6), Пантелија (7), Пауна (106), Пеја (2), Пејка (4), Пера (4), Перина (1), Перка (1), Перса (9), Персида (8), Перунка (130), Петра (87), Петрија (68), Петројка (14), Плана (2), Полексија (4), Продана (4).

Равиојла (1), Радмила (1), Радојка (55), Радосава (13), Раилија (2), Рајка (2), Ракита (2), Рамилија (1), Ранђија (40), Рапка (1), Ресимија (1), Рисима (3), Риста (44), Роксанда (1), Роса (151), Ружа (39), Ружица (184), Румена (7).

Сава (194), Савта (4), Савка (114), Санда (4), Сара (153), Слсга (1), Селена (19), Сесија (34), Симона (63), Синђа (63), Синђелија (9), Слова (2), Смиља (1), Смиљана (5).

МОРАВИЧКА ЛИЧНА ИМЕНА

Смиљка (1), Сова (1), Сивија (1), Сивијана (25), Сока (27), Сокола (1), Софија (2), Софијана (10), Спасенија (30), Стајка (6), Стака (38), Стамена (99), Стамепка (39), Стана (433), Станија (153), Станика (171), Станисава (117), Станица (178), Станка (241), Станојка (199), Станојла (5), Стевана (14), Стеванија (9), Стефана (6), Стефанија (25), Стоја (175), Стојана (82), Стојка (123), Стојна (32).

Тада (1), Тадијана (5), Танкоса (9), Танкосава (6), Тања (1), Теофана (1), Тијана (3), Тисава (1), Тодора (116), Тодосија (6), Тома (4), Томаша (1), Томанија (51), Томна (8), Трњина (25).

Гирјана (5).

Убава (1).

Филипа (11).

Христа (5), Христина (90).

Цаја (3), Цајка (1), Цана (1), Цара (1), Цвета (6), Цвијета (9), Цмиљана (162), Цмиљка (34).

PRÉNOMS DANS LE DISTRICT DE MORAVITZÉ

Dans la population serbe les enfants recevaient leurs prénoms de leur parrain, ce genre de lien étant transmis d'une génération à l'autre. Dans le présent texte l'auteur fait état des prénoms que les parrains donnaient à leurs filleuls, dans la région du Stari Vlah /district de Moravitzé/ au cours de la période comprise entre la dernière décennie du XVIIIe siècle et l'année 1863. L'échantillon utilisé par l'auteur comprend 19.876 habitants recensés en 1863 dans 36 agglomérations du district de Moravitzé /territoire de l'actuelle commune d'Ivagnitza/.

Les agglomérations de ce district sont importantes et favorables pour les recherches sur les prénoms du fait qu'au moment du recensement en question elles appartenaient à l'extrême sudouest de la Serbie qui ne fut rattaché à l'État serbe qu'en 1834. C'est par cette contrée perdue, située entre la région du Dragatchévo et les montagnes de Yavor et de Golja (limitrophes de la Turquie de l'époque) qu'affluaient continuellement les immigrants provenant du Monténégro et d'Herzégovine, ce qui faisait apparaître des prénoms nouveaux donnés par des parrains nouveaux.

L'index ci-inclus comptant 367 prénoms masculins et 290 prénoms féminins contribue à une meilleure connaissance d'une forme importante de la réalité culturologique et linguistique du territoire de Moravitzé au cours des premières six décennies du XIXe siècle. En donnant à leur descendance des prénoms serbes, paysans, byzantins, ceux de saints du calendrier, les habitants de Moravitzé révélaient leur spécificité et leur spiritualité individuelle et collective.

Radojko Nikolić